

ANTIMIKROOBSE RESISTENTSUSE SEIRE

Lugupeetud koostööpartner

Antimikroobne resistentsus (AMR) on oluline tervishoiuvaldkonna ja patsiendihutuse probleem. Resistentsuse esinemist jälgitakse Eestis alates 2001. aastast lähtudes EARS-NET (*European Antimicrobial Resistance Surveillance Network*) andmetest. Seire hõlmab inimtervise seisukohalt kaheksat tähtsamat invasiivset patogeeni: *E. coli*, *K. pneumoniae*, *P. aeruginosa*, *Acinetobacter* spp, *S. pneumoniae*, *S. aureus*, *E. faecalis*, *E. faecium*.

Aastal 2024 on Terviseameti (TA) üheks prioriteetseks tegevussuunaks AMR seire tõhustamine. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks vajame pikaajaliste koostööpartnerite tuge ja kaasamõtet. Järgnevas tabelis on eesmärgid ja nende tulemid täpsemalt kirjeldatud.

Mis on eesmärk?	Kuidas Teie saate panustada?	Kuidas see aitab Terviseameti?	Kuidas see aitab Teid?
1.AMR seire laiendamine mitteinvasiivsetele patogeenidele	Laboriteatiste sisestamine nakkushaiguste registrisse (NAKIS)	NAKISesse sisestatud infot kasutatakse analüüsiraportite koostamiseks. <i>Automatiseeritud IT lahendus mikrobioloogiliste uuringu vastuste töötlemiseks on hetkel arendamisel.</i>	NAKISesse sisestatud andmete alusel koostatakse regulaarselt raporteid ja ülevaateid epidemioloogilisest olukorrast. Raportid edastatakse koostööpartneritele ning avalikustatakse TA kodulehel.
2.Automatiseeritud nakkushaiguste registri loomine, olukorra ülevaate digitaliseerimine	Korrektne uuringu vastuste edastamine tervise infosüsteemi (TIS) vastavalt TEHIKu standardprotokollile. Laboriteatiste edastamine nakkushaiguste registrisse (NAKIS).	Uude NAKISE versiooni liiguvad andmed otse TISist. On oluline, et kõik laborid edastavad vastuseid korrektselt, täismahus vastavalt TEHIKu juhiste . Käsitsi NAKISesse edastatud andmeid kasutatakse automatiseeritud süsteemi arendamiseks ja testimiseks.	Andmekvaliteedi testimine võimaldab veenduda, et olukorra hindamiseks kasutatud andmed on usaldusväärsed. Selle saavutamisel loobutakse tulevikus mitmekordsest andmete sisestamisest ja edastamisest.
3.Labori võimekuse suurendamine ning AMR referentteenuse käivitamine täismahus	Resistentsete isolaatide saatmine Terviseameti rahvatervise labori nakkushaiguste laborisse	Biopanga moodustamine, põhjalikum ülevaade riigis ringlevatest tüvedest	Resistentsusmehhanismide määramine/ kinnitamine, puhangute uurimine

NAKISesse edastatavad andmed

Edastamisele kuuluvad mistahes kliinilisest materjalist tuvastatud patogeendid, mille resistentsusmehhanism on kinnitatud vastavalt ELMÜ kliinilise mikrobioloogia sektsiooni poolt kooskõlastatud juhenditele¹:

1. **Karbapenemaasi produtseeritavad enterobakterid** (CPE, *carbapenemase-producing Enterobacteriaceae*)
 - a. Edastamisele kuuluvad ainult need isolaadid, mille kohta on resistentsusmehhanism määratud.
 - b. Kui laboris puudub võimekus resistentsusmehhanisme määrata, tuleb isolaat koheselt saata Terviseameti rahvatervise labori nakkushaiguste laborisse vastava uuringu teostamiseks.
2. **Vankomütsiinresistentne *Enterococcus* (VRE)**
3. **Metitsiliinresistentne *Staphylococcus aureus* (MRSA)**

Andemete sisestamisel NAKISesse palume järgida juhiseid (Lisa 1).

TA nakkushaiguste laborisse saadetavad kultuurid

1. **Karbapeneemresistentsed bakterid:**
 - a. Enterobakterid (nt *E.coli*, *Klebsiella* spp, *E.cloaceae* kompleks)
 - b. *Pseudomonas aeruginosa*
 - c. *Acinetobacter baumannii* kompleks
2. **Vankomütsiinresistentne *Enterococcus* (VRE)**
3. **Metitsiliinresistentne *Staphylococcus aureus* (MRSA)**

Proovide saatmiseks palume täita saateleht (Lisa 2² või Lisa 3³). Proovide saatmine ning vajadusel Cargobus teenuse kasutamine on kirjeldatud dokumendis „AMR seire labori infokiri“ (Lisa 4). Terviseamet on valmis vajadusel seonduvad tarvikute- ja transpordikulud hüvitama.

Kelle poole pöörduda küsimuste korral?

Andmete edastamisega seotud küsimuste või muude täpsustavate küsimuste korral pöörduda nakkushaiguste epidemioloogia peaspetsialisti poole: Liidia Dotsenko, liidia.dotsenko@terviseamet.ee.

Proovide saatmise ja teiste laboriga seotud küsimuste korral pöörduda Rahvatervise nakkushaiguste labori preanalüütika poole: nakkus@terviseamet.ee, tel. 7943660.

¹ <https://www.elmy.ee/tooruhmad/kliinilise-mikrobioloogia-sektsioon/dokumendid/>

² Lisa 2 „AMR molekulaaruuringud“ – kasutada < 5 isolaadi saatmisel.

³ Lisa 3 „AMR täiendavad uuringud puhaskultuuridest seire raames“ – kasutada > 5 isolaadi korraga saatmisel.